

1928

برنجی جلد

0534

tekh

12

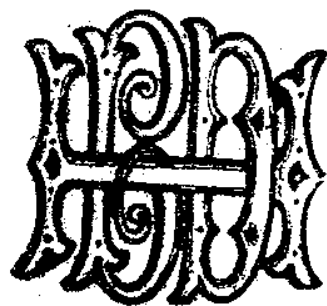
فہرست بیلسکسی مجموعہ

فہرست بیلسکسی درہنکی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء المصباح فخری

خلق بیلسکسی درہنکی کاتب عمومیسسی

آنقرہ

1928

سينوب وحيطنده اوغوزلرله ديكرك تورك زمره لرينه عائد كوي آدرى

- برتديق مناسبتيله [*] -

غالبا آلتى يدى سنه اول، دارالفنون تورك لسانياتي مدرسى، فاضل محترم نجيب عاصم بك «توركجه يه خدمت» عنوانلى آلتنده «اقدام» ده بر قاج مقاله نشر ايتمشدى . بو مقاله لرك برنده ، خلاصه «توركجه يه ايديله جك خدمتلردن بريسي ده «لهجه عثمانى» ايله «قاموس توركى» يه كيره مه مش اولان لغتلى ضبط ايتمكدن ده نيلوردى . بو ميانده ، بالمناسبه ، آريجه يكي برتبع ساحه سى اولق اوزرده «قصبه ، كوي ، محله وساثر هر درلو آدرلك و صفتلرك بويله جه ضبطنده تاريخى ، جوغرافى و اتنوگرافى بر چوق فائده لر» موجود بولونديغى موضوع بحث ايديلمشدى .

هرايكى ساحه ده كى مساعينك تورك لسان، تاريخ و اتنولوژيسنه عائد اهميتنى صلاحيتدار قلميله ايضاح ايدن استادك بومقاله لرى اقدامده نشر ايدلديكى وقت بزده «سينوب ولايتى» نك خليات و حريياتنه دائر بعض كوچوك آراشديرمالرله مشغول بولونيوردق . بناء عليه ، بوآراده محلى خلق لهجه سيله خلق ديكنه عائد اولدو قجه اطرافلى تدقيقلر يامش و ايكى يوز اللى قادارده لغت طوپلامشديق . طوپلاديغمز بو كمله لرك قسم اعظمى نه «لهجه» ونه ده «قاموس توركى» ده مندرج دكلدى . بونلرك ؛ بعضى اجتماعى حادثه لرك تاثيرى آلتنده دكيشمش اوله بيله جكلرينى دوشونهرك لسانى شكل وماهيتلىرى حقنده داها صريح بر فكر آلده ايتمك مقصديله «ديوان لغات الترك» اوزرنده ده آريجه تدقيقاتده بولوندىق . تدقيقاتمزدن مثبت برنتيجه آله بيلدك . يعنى بوكمله لردن برچوقلرينك كرك شكل و كرك اساس اعتباريله - اوده لهجه يه عائد اولق اوزره - هان بك آز فرقلرله خلق لساننده قوللانيلمقده ، اسكى صفوتيله ياشامقده اولديغنى كوردك .

مؤخر تدقيقلر مزله داها برطاقيم يكي يكي لغتلر آلده ايدهرك بونلرك عددينى هان درت يوزه ابلاغه موفق اولدوق . بناء عليه ، بوتون بوكمله لر ، آز چوق لسانى ايضاحلرله ، «سينوب ولايتنك تاريخ ، جوغرافيا ، خليات و حريياتنه دائر تدقيقلر» عنوانلى - هنوز غير مطبوع بولونان - اثرمرك ايكنجى جلدنده يازيليدور .

[*] آنادوليدده توركلره عائد ير اسملى : توركيات مجموعه سى ، جلد ۲ ، ص ۲۴۳

استادك مقاله لری مناسبتیه ذكر ایدیلن شو کوچوك مقدمه ایله هم بو ساحه ده کی
آراشدیرمالرمنك ماهیتنی آکلاتمش اولمق و هم ده مهم بر نقطه یه ، قیصه جه ، تماس ایتك
ایسته دك : مختلف مجموعه لرده یاپیلان نشریاتدن آکلا یوروز که آنادولوده بو یولده ،
خصوصیه داها شمولی بر صورتده ، صرف مساعی ایدن واپی ده مالزمه طویلامش اولان
برچوق ذوات واردر . بناءً علیه ، بو مهم اوغراشمالرك داها متمر بر نتیجه ویره بیلیمه سی
ایچون متفرق بر شکلده طویلامش اولان وتورك لسانیاتی نقطه نظرندن بویوك بر قیمتی
حائز بولونان بوتون بولغتلری بر مجموعه ده نشر ایتك وشو صورتله بر کل حالنده تدوین
ایدلمش اولماسینه چالیشمق لازمدر . او یله ظن ایدیوروز که بو ایش ، هر حالده طویلامه
خدمتدن هیچ ده آشاغی اولمایان بر قیمتی حائز بوله جقدر . اونك ایچون بوتون صمیمیتله
تمنی ایدم که « تورکیات مجموعه سی » ، « تورك خلق بیلکیمی مجموعه سی » کی نشریات
عضولری بوشرفلی ایشده اك صلاحیتدار برر واسطه اولابیل سینلر .

*

**

نجیب عاصم بکک سالف الذکر مقاله لرنده ، قارئلرینه یکی بر تتبع ساحه سی اولمق
اوزره ویردیکی بومهم موضوع ده آریجه نظر دقتمیزی جلب ایتش ویزی یکیدن تحریاته ،
نوط طویلامغه سوق ایتشدی .

اول امرده شو جهتی عرض ایدم که ، بو وادیده سبق ایدن مساعیمیزی محترم
مدرسمنك توصیه سنه مدیونز . ثانیاً جمع وتلفیق ایتدی کمز بو « مالزمه » - ولو که آذ علمی
اولسه ده ینه - تورکیات تدقیقلری محاسبه عمومیه سننده کار ستوننه قید اولنه بیله جك بر
ماهیتده در ظن ایدیوروز .

بش آلتی آیدن فضله دوام ایدن متمادی آراشدیرمالر نتیجه سننده « سینوب ولایتك
قصبه ، کوی ، محله و عائله اسملری » نه دائر برخیلی نوط طویلا دق . شونی ده علاوه
ذکر ایدم که تدقیقاتمنر اثناسنده تصادف ایتدی کمز محلی بعض ارکک و قادین آدلرینه ده
بر خصوصیتی حائز کورمك اعتباریله آریجه قید ایتك . خلاصه ، بو ساحه ده مفید بر
اثر جك میدانه کیش اولدی . بواثری ، ایلریده بر بروشور حالنده و « سینوب ولایتك
قصبه ، کوی ، محله و عائله آدلری اوزرینه بعضی تدقیقلر » عنوانی آلتنده نشر ایتك
آرزو سننده یز .

شو قادار که اخیراً ایکنجی جلدی نشر ایدیلن « تورکیات مجموعه سی » نده او قود یغمز
یکی بر تدقیق بزی ، کرک علاقه سی اعتباریله و کرک بوساحه ده بر خدمت اولور ملاحظه سیله

موضوع بحث اثر مزك يالکنز «اوغوز بویلی و دیگر تورک زمره لری ایله مناسبتدار کوی آدلی» نى نشره سوق ایتدی .

تدقیقلمز آراسنده و بو آدلر خارجنده مثلاً : یاغی بسان، جاجه سلطان، چویان شادی، ملک شاه، دیزدار اوغلی، امیر تولى، آسن غازیلی، توشمانلی کبی شایان دقت پک چوق کوی آدلی داها واردر که بونلری، بو کوچوک مقاله مزك شمولی خارجنده اولدیغندن، بالطبع مسکوت براقداق .

آئنولوژیک بر ماهیتی حائز قصبه، کوی آدلینک جمع و تدقیقنده اهمیتی، بومیانده آنادولونک تورککشمه سی و اوغوز بویلینه عائد اویماقلرک صورت و طرز توزعنده تعقیب اولونان خط حرکت حقنده کی مطالعاتمزی بالمناصبه مذکور اثرک مقدمه سنده اطرافیه ایضاح ایتیش اولدیغمنزدن بوراده آنجق او کویلردن باحث لیسته یی تقدیم ایله اکتفا ایدیورز .

یالکنز بوراده بر نقطه یی قیصه جه ایضاح ایدلم : اوده، اولاح . نهال - احمد ناجی بکلرک مشترک تبغنامه لری باشلی باشنه و اطرافلی بر تحلیله احتیاج مس ایتدیره جک قدار مهم وشایان تدقیقدر. ثانیاً، بز، تبغنامه ده مندرج، «کونه ی» آدلی کویلری ابوالغازینک تورک شجره سنده اوغوزک طورونلری میاننده ذکر ایتدیکی «کونه» ایله مناسبتدار عد ایتمه نک، حتی اساس اعتباریه، دوغرو اولامیه جغنی مطالعه سنده یز. تدقیقاتمز بو خصوصی داها مقنع بر شکلده ایضاح ایده جک بر اساسه ده مستنددر .

فی الحقیقه، بو آدده کی کویلر اولجه بزمده نظر دقتمزی جلب ایتشدی. فقط، محلاً یاپدیغمنز تدقیقاتدن ده ایجه آکلادق که «کونی، کونه ی» داهازیاده خلق دیلنده کویلرک وضعیت جوغرافیه سنه کوره ویرلش بر آددر و فضله کون کورهن یرم اطلاق اولونور . بناءً علیه دوغرودن دوغرویه «کونه، کونش» کله سیله علاقه دارد . نته کیم، سینوبده - آنجق قضاسی داخلنده - «ارکن کونه، چیتاق کونه ی، فرکته کونی» اسملی کویلر موجوددر . حتی بو کله نک عکسی برده «قوز» کله سی واردر که بوده، بعضاً «قوزی» شکلنده قوللانیلمقله برابر، کونش کورمه ین یر دیمکدر . کذلک ینه بوراده - کرزه قضاسی داخلنده - «قوز آورهن، قوز آلان» اسملی برقاج کوی ده موجوددر . و بونلرده کله نک بوتون شمولیه کون کورمه ین وادی، یاماچلر آراسنده مبنی در . بناءً علیه، «کونی، کونه سی» آدلی کویلرک ایستوریک و آئنولوژیک مناسبتلرندن زیاده لسانی بر

ماهیتی حائز اولدقلری نظر اعتباره آئمالیدر. ایشته بز، بوسبیلردن دولایی، «کونهی» آدلی کویلری بو مقاله مزده ذکر ایتدک.

*
**

(A) — عمومی آدلر:

- 1 — غوز کوی : آیانجک (60) کیلومترو جنوب غربیسنده .
- 2 — غوز کوی : « (30) » « شرقیسنده .
- 3 — اوغوز کوی : کرزنهک (65) کیلومترو شرق جنوبیسنده ، کویلی آغزی کوینک بر محله سی (*)
- 4 — غوز کوی : کرزنهک (35) کیلومترو جنوبنده، شیخ حسین کوینک بر محله سی.
- 5 — غوز کوی : کرزنهک (25) کیلومترو جنوب غربیسنده ، قیزیلاجالی کوینک بر محله سی .

(B) — بوز اوقلمه عامر آدلر :

- 1 — قیالی [آصارجق -] بوی آبادک (30) کیلومترو جنوب غربیسنده .
- 2 — قیالی [جمعه -] « (20) » « جنوبنده .
- 3 — قیالی [یکران -] « (15) » « جنوبنده .
- 4 — بایات : بوی آبادک (25) کیلومترو شرق شمالیسنده .
- 5 — قارا اولی : کرزنهک (15) کیلومترو جنوب غربیسنده، یاماجق کوینک محله سی.
- 6 — دودورغه : بوی آبادک (30) کیلومترو شرق شمالیسنده، (بایات) کوینک یاننده .
- 7 — قیریق : کرزنهک (60) کیلومترو جنوب شرقیسنده . (بو کوی، بویوک و کوچوک قیریق نامیله ایکی محله دن عبارت اولوب شمانده «چینی»، جنوبنده «قاراقویون» کویلری واردر.)
- 8 — قریقلی : کرزنهک (30) کیلومترو جنوب غربیسنده ، چناقچی کوینک بر محله سی [یاقیننده «امورلی» و «غوز» نامیله برر کوی واردر]
- 9 — بکدیلی : بوی آبادک (30) کیلومترو غرب جنوبیسنده . (محرفاً «به دلی» صورتنده تلفظ اولونور.)

(*) محله آدلرینی حتی اک مفصل خریطه لرده بولایلمک بالطبع امکانش زدر . ألمزده ، سینوبک صهی^۱ اجتماعی جوغرافیاسنی وجوده کتیرمک مقصدیله یاپیلیمش وهرکویک جوغرافیا، حیات اجتماعی و صحیه سنه دائر معلوماتی حاوی ایکی یوز قادار خصوصی تدقیقنامه واردر . بناء علیه بو قسم آدلری اولردن آلدق .

(C) - اوج اولقمه عامر آدر:

- 1 - چىنى : آيانجىك (60) كىلو مترو جنوب غريبىسندە.
- 2 - چىنى : كرزەنك (65) » » شرقىسندە.
- 3 - چىنى : بوى آبادك (40) كىلو مترو شرقىندە (محرفاً «چتى» صورتىندە دە تلفظ اولونور)

- 4 - سالار كوى : بوى آيادك (15) كىلو مترو غرب شىالىسندە.
- 5 - سالار قولى : » (60) » شرق جنوبىسندە.
- 9 - سالار داغى (اورمانى) : آيانجىك (50) كىلو مترو جنوبىندە.
- 7 - ايمور : كرزەنك (40) كىلو مترو غرب جنوبىسندە.
- 8 - امور كوى : بوى آبادك (15) كىلو مترو شىالندە (ياقنىندە سالار كويى واردور).
- 9 - امورلى : بوى آبادك (25) كىلو مترو شىال غريبىسندە.
- 10 - امورلى : كرزەنك (30) كىلو مترو شىال غريبىسندە، جاجە سلطان كوينك بر محله سى.
- (بوقرىيە داخلىندە تورك امراسىندن «جاجە بك» مدفوندر. «قار بوغا» نامىلە بر محله سى داھا واردور.)
- 11 - امورلى : كرزەنك (35) كىلو مترو جنوبىندە، شىخ حسين كوينك بر محله سى.
- 12 - بوكدوز : آيانجىك (25) كىلو مترو جنوب غريبىسندە.
- 13 - بوكدوز : كرزەنك (65) كىلو مترو شرق جنوبىسندە، كوپلو آغزى كوينك محله سى.
- 14 - قىيق : سىنوبك (30) كىلو مترو جنوب غريبىسندە.

(D) - دىكر مختلف آدر:

- 1 - دانشمند : آيانجىك (15) كىلو مترو جنوبىندە : قوزجىغاز كوينك بر محله سى.
- 2 - دانشمند : آيانجىك (30) كىلو مترو غربىندە، قاضى اوغلى كوينك بر محله سى.
- 3 - قارا قويون : كرزەنك (60) كىلو مترو جنوب شرقىسندە. (يدى كىلو مترو شرق شىالىسندە «قارا اوبا» نامىلە بر كوى واردور.)
- 4 - توركمن : كرزەنك (40) كىلو مترو غرب جنوبىسندە.
- 5 - توركمن : » (30) » شرق جنوبىسندە، چوراق كوينك بر محله سى.
- 6 - توركمن : كرزەنك (25) كىلو مترو جنوب شرقىسندە، دومانلى كوينك بر محله سى.
- 7 - توركمن : آيانجىك (15) كىلو مترو شرق جنوبىسندە.
- 8 - خورزوم كويى : سىنوبك (40) كىلو مترو جنوب غريبىسندە.
- 9 - خاوزار كويى : كرزەنك (30) كىلو مترو جنوب شرقىسندە، چوراق كوينك بر محله سى. (بوكويده خاوزار اوغوللىرى نامىلە برده عائله واردور.)

- 10 — قالاچ کوی : کرزه نك (50) کیلو مترو جنوب شرقیسنده ، کوندوزلو کوی نك بر محله سی . (یاننده « چینی » کوی واردر .)
- 11 — قالاچلی : کرزه نك (30) کیلو مترو جنوب غربیسنده ، آلتون یایلا کوی نك بر محله سی .
- 12 — قازاقلی : بوی آبادك (40) کیلو مترو جنوب غربیسنده .
- 13 — تکه : سینوبك (20) کیلو مترو غربنده (بوقریه نك یکر می یدی خانه لی « قارابوغا » نامیله بر محله سی ده واردر .)
- 14 — تکه لی : بوی آبادك (20) کیلو مترو جنوبنده .
- 15 — قارامانلی : کرزه نك (30) کیلو مترو جنوب غربیسنده ، آلتون یایلا کوی نك بر محله سی .
- 16 — قوزانلی : بوی آبادك (25) کیلو مترو غربنده .
- 17 — آیدینلی : بوی آبادك (30) کیلو مترو شمال شرقیسنده ، چوقورخان کوی نك بر محله سی .
- 18 — آیدینلی : بوی آبادك (15) کیلو مترو شمالنده ، اکین ویران کوی نك بر محله سی .
- 19 — قیزیلجه آلا : آیانجخك (30) کیلو مترو جنوبنده .
- 20 — قیزیلجه آلا : سینوبك (35) کیلو مترو جنوب غربیسنده . (بو کویك تکه ، دوغان ناملرنده ایکی محله سی ده اولوب یاننده « صاری بوغا » آدنده برده کوی واردر .)

(E) — مایانه ترقیبی بولم یغیز بعضه آدر :

- 1 — زیوا : کرزه نك (30) کیلو مترو جنوب غربیسنده
2 — هیوا : « (50) » جنوب «
چقورجه آلات کوی نك بر محله سی
- 3 — قارلو : کرزه نك (30) کیلو مترو غرب شمالیسنده . بونك برده « قیریقلی » نامنده محله سی واردر . (قارلوق ایله درجه مناسبتی تدقیق ایدلملیدر)
- 4 — یماقلی : کرزه نك (65) کیلو مترو جنوب شرقیسنده (بواسمك یماك ، کیماك ایله مناسبتی .)
- 5 — قیرغین داغی : بوی آبادك (30) کیلو مترو شمالنده . (قارغین ایله درجه مناسبتی تدقیق ایدلملیدر . یاقیننده بایات وودودورغه کوی لری واردر .)
- 6 — قارایا پولی : کرزه نك (40) کیلو متره جنوب غربیسنده ، یعقوبلی کوی نك بر محله سی . (قارا اولی ایله مناسبتی؟) (یاقیننده ، (15) کیلو مترو جنوب غربیسنده « قیریق » نامیله بر کوی واردر .)